

Eredetileg zenésznek készültem, és fogalmam sem volt róla, hogy létezik kortárs magyar irodalom. A könyveket szerettem, bár zűrös volt a kapcsolatom velük. Pontosabban a magyar könyvekkel. Tizenhét éve élek Magyarországon, ugyanannyi ideje, mint amennyit Észak-Amerikában éltem, és nem tudom megszokni az itthoni könyveket. Kemény a fedelük, és egyáltalán nem barátságosak. Ridegek. Merevek. Nem tudom megszokni, betörni őket, hogy kézhez simuljanak, olyanok legyenek, mint egy kényelmes ruhadarab.

Könyvhét. Megjelenik egy csomó könyv. Kimegyek a térre, kiválasztok egy keményfedelű könyvet. Kinyitom, és meglepődöm, hogy magyarul írták. Leteszem, és kísérellek inkább a Dunapartra.

Vancouverben születtem, magyar szülők gyermekeként. Óvodába adtak, ott tanultam meg angolul. De előbb az óvónéniknek kellett megtanulniuk, mit mondok magyarul. A magyar az a nyelv, amit senki sem ért. Ez a nyelv nincs. Az óvoda és az iskolakezdés közötti nyáron minden nap gyakoroltam a betűket. A magyar betűket is, írni kellett fél oldalt, hogy mi történt velem aznap. Magyarul. Semmi értelme, a családomon kívül senki sem beszélt magyarul. Nem létező nyelv. Magyarul írni, olvasni, teljesen értelmetlen. Beszélni bőven elég.

Iskolába mentem, Brooklyn, PS 119 általános iskola. Az iskolai leckék után az apukám által feladott magyar leckét is meg kellett csinálnom. Kemény fedeles, poros, óvdatu rajzokkal teli könyvből mesét kellett olvasnom, és a tartalmát leírni. Untam.

Egy év múlva a szüleim bejelentik, hogy a második általánost Budapesten fogom végezni, odaköltözünk egy évre. Nem tudom, hol van Budapest, de odamegyünk. Kiderül, hogy mások is beszélnek magyarul, nem csak a szüleim. Egy egész ország, tízmillió apa és anya. A budapesti iskolában gyanakodva néznek, én vagyok a kapitalista kislány. Nem tudom, mi az a kapitalista. Nem lehetek kisdobos, kiközösítenek. Viszont nem kell senkinek kibetűznöm a nevemet. Nem kérdez vissza senki, hogy, mi? Írdíka? Negi? És ki van írva a falra, hogy *kenyér, közért*. Azt tanuljuk az iskolában, hogy *szőlőt, meggyet, sokat, lecsipegetett a seregély*. Csoda, hogy nehezen megy a szórend? És: *az úttörő száján vér buggyant ki*. Aztán visszamentünk Brooklynba.

Gyötrelmes évek jöttek, csíkos és pöttyös könyveket olvastam. Minden szóért meg kellett harcolnom. A könyv címe: *Rendhagyó emlékkönyv*. Ez mi? A rendhagyó azt jelenti, rendet hagy maga után. Ismeretlen korban játszódtak a történetek, ismeretlen környezetben. Unalmas emberek érthetetlen ügyek miatt búslakodtak több száz oldalon keresztül. *A Tenkes kapitánya*, de mi az a tenkes? És: *Jó szelet kapitány!* Egy jó szelet kapitány, mint egy jó szelet torta? Nehéz volt Magyarországról könyveket beszerezni. Azt olvastam, ami volt, apukám régi könyveit. Az angol suliban olyan könyveket adtak a kezünkbe, amibe bele lehetett feledkezni, amik a korunkbelieknek íródtak, hozzánk szóltak, akkor és ott. A fedelet úgy hajlítottad, hogy kézre essen. Nem állt ellen sem a könyv, sem a nyelv. Nagyon szerettem olvasni. De csak angolul.

Aztán Magyarországra költöztem. Megint ismeretlen szavakkal találkoztam. Önkormányzat, keltezés, úrtartalom, üdítő, tanszék. A pékségnél rozskenyér helyett rostoskenyeret kértem. A háztartási boltban spakli helyett spanglit. Jobb, ha ki sem nyitom a számat. És 1993-ban még mindig én voltam a kapitalista kislány.

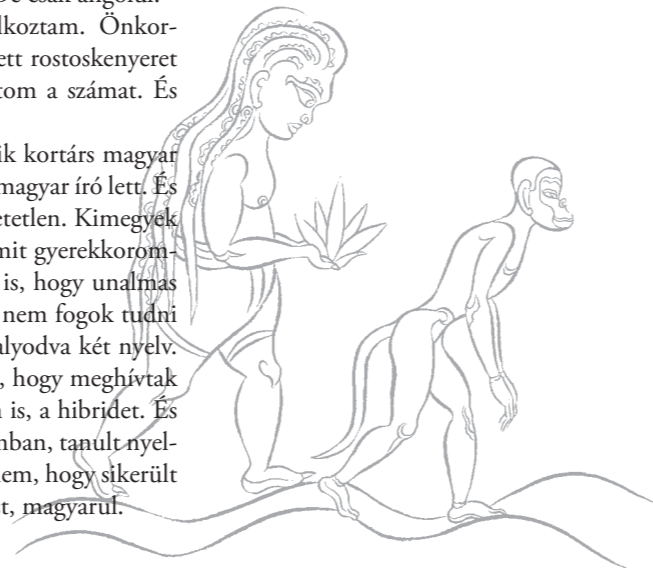
Azóta eltelt tizenhét év. Nem lettem zenész, és megtudtam, hogy létezik kortárs magyar irodalom. És hogy vannak jó, érdekes magyar könyvek. A férjem egy kortárs magyar író lett. És most itt állok, könyvem jelenik meg a könyvhétre, én írtam, magyarul, hihetetlen. Kimegyek a térre, még mindig félek a sok magyar könyvtől. Felidézük a szorongást, amit gyerekkoromban éreztem. Azért szenvedtem akkor, hogy most itt állhassak. Félek most is, hogy unalmas lesz a könyv, amibe beleolvasok, és hogy egy ismerősöm kérdez valamit, és nem fogok tudni válaszolni. Rossz magyarsággal olvasok fel. Mert a fejemben össze van gabalyodva két nyelv. Akartam én ezt? Csodálkozom, hogy magyar írónak tartanak, csodálkozom, hogy meghívtak Sajóvámosra, és nem csak a férjemet, aki tényleg magyar író, hanem engem is, a hibridet. És boldog vagyok. Köszönöm a megtiszteltetést, a bizalmat. Választott országomban, tanult nyelven beszélgetek veletek, olvasok nektek a puhafedelű könyvemből. Remélem, hogy sikerült olyan könyvet írnom, ami hozzátok szól, a mi közös nyelvünkön, itt és most, magyarul.

– Nagy

Ildikó

Noémi

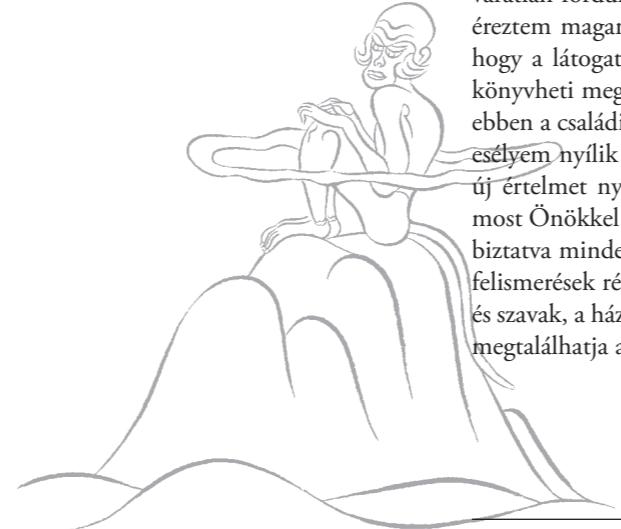
**Akartam
én
ezt?**

– Garaczi

László

**Sajóvámosi
beszéd**

Nem kellene megtennem, amire készülök, még csak gondolnom sem szabadna rá, mert másoknak is kedvét szeghetem, eltántoríthatom őket attól, hogy lelkesedjenek valamiért, ami minden bizonnyal lelkesítő, mert az ember többre, szebbre törekvését ünnepli, az anyagi létbe rekesztettségéből a szárnyalásra való vágyát, és én ennek a vágnak a nagyszerűségét semmiképpen nem akarom megkérdőjelezni, hisz ez éltet engem is, ezért érdemes reggel fölkelnem, hogy megtapasztaljam, hogy a legjózanabb, legkiábrándítóbb, legprózaibb ébrenlétben is van valami delejes, valami regényes és poétikus, mégis röstelkedve be kell vallanom, hogy a könyv e több napig tartó felmagasztalásának, túl azon, hogy elkápráztat és lenyűgöz, van számomra valami túlzó harsánysága, ami az évek során, amikor is elszántan és következetesen részt vettem ezekben a színes, nyár eleji megmozdulásokban, azt eredményezte, hogy kíváncsian, ugyanakkor szorongva indultam a Vörösmarty tér felé, ahol írók és olvasók százaival fogok a nagy kavardásban találkozni, és persze e szorongásban föl kellett fedeznem a magammal szemben táplált kérélelhetetlen gyanakvás szellemében, hogy valószínűleg nem annyira a Könyvhétre, inkább ingatag belső lélekarányaimra vet fényt, a tömegiszonyra és a társas körökben való, újra és újra rám törő elveszettség-érzésre, amelyet többnyire csak az alkohol mámorának segítségével tudok elviselhetővé tenni, és ami, már most a konkrét jelenetet szemügyre véve, azt eredményezi, hogy a könyvkínálatot szemügyre veszem ugyan, végigfuttatom tekintetemet a frissen csillogó borítókön, valójában szemem sarkából a sörterasz hollétét próbálom kikutatni, valójában egy vagy akár több sör mihamarabbi elfogyasztását próbálom mintegy feltűnés nélkül megszervezni, aminek e helyen akár lehet is valami magától értetődősége, nem beszélve a hasonló cipőben járó sorstársaimról, akiket ugyanaz a nehezen megfogalmazható rettenet gyűr maga alá, és akiknek csak intenem kell, csak a szememmel csipptenem, és már bandukolunk is cél- és büntudatos arccal a könyves pultról a bárpult, az irodalomtól a felejtés, az írástól az ivás felé, szóval számomra mindaddig ez az irdatlan mennyiségű könyvtárgy valami fenyegetőt jelentett, megfélemlített és leigázott a rengeteg könyvbe zárt szó és mondat, a felfoghatatlan mennyiségű és minőségű írói szándék, akarat, törekvés, eljárás mód és hiúságálcázás, a múlt, mint a könyvek írásának, létrehozásának, olvasásának, magyarázásának végtelen folyamata bábeli építményként tornyosult fölém, és ezen az sem segített, mikor emlékeztem magam, hogy ugyanilyen könyvek ezrei közt töltöm az év minden napját, ráadásul azzal foglalatalkodva, hogy szerény eszközeimmel a számukat szaporítsam, teszem ezt évtizedek óta nem lankadó buzgalommal, vagyis nem lenne túlzás azt állítani, hogy számomra a könyv ünnepe nem egy hétig, hanem az év minden napján tart, minden hét ünnepi könyvhét és minden év ünnepi könyvév, aminek csak időben elhanyagolható töredéke a hivatalos Ünnepi Könyvhét, amikor a szelvész kiragad szobám biztonságos falai közül, hogy osztozzam a sokaság könyvek fölött érzett örömeiben, idén viszont történt egy váratlan fordulat, felkérés érkezett egy távoli faluból, ahol jártam már azelőtt, és nagyon jól éreztem magam az értő helyi közönség jóvoltából, a meghívás azzal a kíváncsággal párosult, hogy a látogatást kössük össze egy ünnepi beszéddel, tehát hogy mondjak el egy amolyan könyvheti megnyitót, és akkor a jeges rémület első hulláma után arra gondoltam, hogy talán ebben a családiás környezetben, kevés számú, de annál kedvesebb irodalombarát társaságában esélyem nyílik rá, hogy a több évtizedes és szinte már paranoid méreteket öltő viszolygásom új értelmet nyerjen, pozitív változás vegye kezdetét, a reménynek ezt az érzését szeretném most Önökkel megosztani, ezt az esélyt szeretném most Önöknek megköszönni, egyúttal arra biztatva mindenkit, hogy olvasson, mert olvasni jó, és az irodalom révén olyanfajta részegítő felismerések részesei lehetünk, mint például hogy az atomok és a molekulák valójában betűk és szavak, a házak novellák és a városok regények, hogy tehát a világ: könyv, amiben mindenki megtalálhatja a saját történetét.

Elhangoztak 2010. június 1-jén a Sajóvámosi Ünnepi Könyvkét (SÜK[k]) nyitó-záró rendezvényén.